

گزارش کارشناسی

پرونده‌های دیوان عدالت اداری در خصوص:

تقاضای ابطال ماده (۴۰) و تبصره آن از «آیین‌نامه آموزشی
دوره دکتری تخصصی (PhD) وزارت بهداشت، درمان و
آموزش پزشکی

کد گزارش: ۹۵۰۵۰۴۳

تاریخ انتشار: ۱۳۹۵/۵/۳۱

پژوهشکده شورای نگهبان

شناسنامه گزارش

گزارش کارشناسی پرونده های دیوان عدالت اداری

موضوع:

تقاضای ابطال ماده (۴۰) و تبصره آن از «آیین نامه آموزشی دوره دکتری تخصصی (PhD) وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

تهیه و تنظیم:

محمد پرومند

نظارت:

محمدعلی فراهانی و محمد هادی زرافشان

پژوهشکده شورای نگهبان

شماره گزارش: ۹۵۰۵۰۴۳

تاریخ تنظیم: ۱۳۹۵/۰۵/۳۱

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

گزارش کارشناسی پرونده‌های استعلامی دیوان عدالت اداری

موضوع شکایت: تقاضای ابطال ماده (۴۰) و تبصره آن از «آیین‌نامه آموزشی دوره دکتری تخصصی (PhD)» وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
شاکلی: خانم‌ها زهرا پروین و فاطمه ارشدمنش
طرف شکایت: شورای عالی برنامه‌ریزی علوم پزشکی (وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی)
جهات مغایرت شرعی: مغایرت با آیاتی از قرآن کریم، روایات اهل بیت علیهم‌السلام و قاعده فقهی «لاضرر»

شماره و تاریخ نامه دیوان: ۹۰۰۰/۲۱۰/۲۱۳۹۷/۲۰۰ - ۱۳۹۵/۲/۱۳

مقدمه

خانم‌ها زهرا پروین و فاطمه ارشدمنش، ماده (۴۰) و تبصره آن از «آیین‌نامه آموزشی دوره دکتری تخصصی (PhD)» مصوب سی و پنجمین جلسه شورای عالی برنامه‌ریزی علوم پزشکی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی را که برای ثبت عنوان پایان‌نامه، زمان تعیین کرده و متخلفان را به اخراج محکوم کرده است، مغایر با قانون و موازین شرعی، از جمله قاعده فقهی «لاضرر» و آیاتی از قرآن کریم دانسته است و بدین جهت ابطال ماده و تبصره مذکور را از هیئت عمومی دیوان عدالت اداری تقاضا کرده است.

شرح و بررسی

براساس مواد (۲) و (۷) «قانون تشکیل وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی»^۱

۱. ماده ۲- با تصویب این قانون و تشکیل وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی، وزارت بهداشت بهزیستی منحل می‌شود و کلیه وظایف، اختیارات، امکانات، کارکنان، دارایی‌ها، اعتبارات و تعهدات وزارت بهداشتی و بهزیستی و سازمان‌های وابسته به آن و آن قسمت از وظایف، اختیارات، امکانات، کارکنان، دارایی‌ها، اعتبارات و تعهدات وزارت فرهنگ و آموزش عالی در زمینه بهداشت، درمان، آموزش

مصوب سال ۱۳۶۴ و بندهای (۱)، (۴) و (۱۶) ماده (۱) «قانون تشکیلات و وظایف وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی»^۱ مصوب سال ۱۳۶۷، سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی در حوزه آموزش عالی و پژوهش پزشکی برعهده وزارت بهداشت است.

شورای عالی انقلاب فرهنگی نیز به موجب بند «۲۰» مصوبه جلسه شماره ۴۳۰ مورخ ۱۳۷۷/۸/۵ خود با موضوع «بازنگری مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی درخصوص آموزش عالی»^۲، شورای عالی برنامه‌ریزی هر دستگاه را نهاد صالح برای تصمیم‌گیری درخصوص موضوعات مربوط به آموزش دانشگاهی اعلام کرده است.

بر همین اساس، شورای عالی برنامه‌ریزی علوم پزشکی به منظور تحقق سیاست‌ها و خط‌مشی‌ها و اجرای مصوبات شورای عالی انقلاب فرهنگی در امر برنامه‌ریزی و تدوین و تصویب آیین‌نامه‌ها و مقررات آموزشی، به موجب آیین‌نامه ابلاغی وزیر وقت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، در آن وزارتخانه تشکیل شده و اختیارات مربوط به برنامه‌ریزی آموزشی و پژوهشی به‌طور مطلق به این شورا داده شده است.^۳

→

و پژوهش پزشکی، به این وزارت منتقل می‌گردد.

ماده ۷- سیاست‌گذاری، تعیین خط‌مشی و برنامه‌ریزی آموزشی پزشکی به‌عهده این وزارت است که این امور باید به تأیید شورای عالی انقلاب فرهنگی برسد.

۱. ماده ۱- وظایف وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی عبارت‌اند از:

۱- تدوین و ارائه سیاست‌ها، تعیین خط‌مشی‌ها و نیز برنامه‌ریزی برای فعالیت‌های مربوط به تربیت نیروی انسانی گروه پزشکی پژوهش، خدمات بهداشتی، درمانی، دارویی، بهزیستی و تأمین اجتماعی.

...

۴- تعیین رشته‌ها و مقاطع تحقیقی مورد نیاز کشور و اجرای برنامه‌های تربیت نیروی انسانی گروه پزشکی در جهت نیل به خودکفایی.

...

۱۶- تعیین ضوابط مربوط به ارزیابی، نظارت و کنترل بر برنامه‌ها و خدمات واحدها و مؤسسات آموزشی و پژوهشی، بهداشتی، درمانی و بهزیستی و انجام این امور براساس استانداردهای مربوطه.

۲۰- درباره موضوعات مربوط به آموزش‌های دانشگاهی، شورای عالی برنامه‌ریزی دستگاه اجرایی تصمیم می‌گیرد؛ مگر دروس معارف اسلامی که در شورای عالی بررسی می‌شود.

۳. آیین‌نامه شورای عالی برنامه‌ریزی علوم پزشکی

←

شورای مذکور در سی و پنجمین جلسه خود در تاریخ ۱۳۸۶/۸/۲۹، «آیین نامه آموزشی دوره دکتری تخصصی (PhD)» را تصویب کرده که شاکی پرونده، از ماده (۴۰) این آیین نامه و تبصره آن^۱ شکایت کرده است.

در ماده و تبصره مذکور مقرر شده است که ثبت نشدن عنوان پایان نامه در مدت زمان مشخص شده، به منزله انصراف دانشجو از تحصیل تلقی شده و به اخراج وی منجر خواهد شد. در ادامه، استنادات و ادله شاکی مبنی بر خلاف قانون و شرع بودن این ماده و تبصره آن، مطرح می شود.

ادله شاکی^۲

۱. غیر منطقی بودن مجازات مذکور در ماده و تبصره آن از این جهت که برای ثبت عنوان پایان نامه، چهار مرحله ترسیم شده است که دانشجو فقط در یک

.... شورای عالی برنامه ریزی علوم پزشکی با وظایف ذیل تشکیل می گردد:

۱- برنامه ریزی آموزشی و پژوهشی در سطح آموزش عالی گروه پزشکی در مورد ختمی کلی و سیاست های آموزشی و پژوهشی و برنامه ریزی درسی تمام مقاطع تحصیلی و رشته های مختلف دانشگاهی و اصلاح، تغییر و بازنگری برنامه های مصوب و تصویب نهایی برنامه ریزی آموزشی، پژوهشی و درسی دوره های تخصصی علوم پزشکی.

۲- تهیه و تصویب آیین نامه های آموزشی و پژوهشی، تغییر و اصلاح آیین نامه ها...

۱۱- ... - بررسی و تصویب برنامه های آموزشی پیشنهادی دانشگاه ها و مؤسسات پژوهشی و همکاری با وزارتین فرهنگ و آموزش عالی و آموزش و پرورش در زمینه برنامه ریزی های مربوط حسب مورد.

۱۲- بررسی و تصویب کلیه برنامه های درسی و مقررات و ضوابط آموزشی و پژوهشی گروه پزشکی مربوط به وزارتخانه ها، سازمان ها و مؤسسات و نهادهای انقلاب اسلامی و دانشگاه ها و مؤسسات غیرانتفاعی...

۱. ماده ۴۰- موضوع پایان نامه و زمینه تحقیقاتی باید در مدت زمانی محدود به آغاز نیمسال دوم و پایان نیمسال چهارم از شروع به تحصیل در دوره دکتری تخصصی توسط دانشجو تعیین و چارچوب کلی آن توسط استانداردهای پژوهشی مشخص و از طریق گروه آموزشی مربوطه جهت بررسی به شورای تحصیلات تکمیلی دانشکده ارائه شود. شورای تحصیلات تکمیلی دانشکده موظف است پس از تصویب موضوع پایان نامه، پذیرش و ثبت عنوان آن را به صورت کتبی به دانشجو ابلاغ نماید.

تبصره- در موارد استثنایی و با نظر شورای تحصیلات تکمیلی دانشگاه، حداکثر مدت مجاز برای ثبت عنوان پایان نامه، پس از گذراندن مرحله آموزشی و قبولی در امتحان جامع می باشد. عدم ثبت عنوان موضوع پایان نامه در مهلت مقرر، به منزله انصراف از تحصیل دانشجو تلقی می شود و در این صورت، دانشجو اخراج خواهد شد.

۲- لازم به ذکر است که وزارت بهداشت در جوابیه خود، عنوان کرده است که موضوع شکایت پیش از این در شعب دیوان بررسی و حکم به رد شکایت صادر شده است. علاوه بر این، در این جوابیه به مواد قانونی مبنی بر صلاحیت شورای عالی برنامه ریزی پزشکی در مورد پرونده اشاره کرده که در شرح و بررسی بدان پرداختیم.

مرحله آن (پیشنهاد موضوع) دخیل است و مابقی مراحل از دست وی خارج است؛ درحالی که تمام بار ثبت نشدن عنوان پایان نامه، برعهده دانشجو گذاشته شده است. همچنین ممکن است تأخیر در ثبت عنوان، به جهت مخالفت گروه با اساتید راهنمای پیشنهادی دانشجو و به استناد ماده (۳۱) آیین نامه مذکور^۱ باشد که این امر نیز از اختیار دانشجو خارج است.

۲. مغایرت مصوبه با اصول ۲۲، ۳۰ و ۴۰ قانون اساسی^۲، از آن جهت که با بازگذاشتن دست مسئولان امر در ایجاد تأخیر در پذیرش عنوان پایان نامه، امکان سوءاستفاده و تعدی به حقوق افراد را فراهم کرده است و با تصویب تبصره، حق ذاتی ادامه تحصیل، به نظر اعضای شورای تحصیلات تکمیلی دانشگاه منوط شده است.

۳. مغایرت مصوبه با ماده (۵۷۰) «قانون مجازات اسلامی (کتاب پنجم - تعزیرات و مجازات های بازدارنده)»^۳ از جهت فراهم کردن امکان سلب آزادی و حقوق دانشجویان برای مسئولان مرتبط.

۱. ماده ۳۱- استاد راهنمای پژوهشی به تقاضای دانشجو، موافقت استاد، تأیید مدیرگروه و تصویب شورای تحصیلات تکمیلی دانشکده انتخاب می شود.

۲. اصل ۲۲- حیثیت، جان، مال، حقوق، مسکن و شغل اشخاص از تعرض مصون است؛ مگر در مواردی که قانون تجویز کند.

اصل ۳۰- دولت موظف است وسایل آموزش و پرورش رایگان را برای همه ملت، تا پایان دوره متوسطه فراهم سازد و وسایل تحصیلات عالی را تا سر حد خودکفایی کشور، به طور رایگان گسترش دهد.

اصل ۴۰- هیچ کس نمی تواند اعمال حق خویش را وسیله اضرار به غیر یا تجاوز به منافع عمومی قرار دهد.

۳. ماده ۵۷۰- هریک از مقامات و مأمورین وابسته به نهادها و دستگاه های حکومتی که برخلاف قانون، آزادی شخصی افراد ملت را سلب کند یا آنان را از حقوق مقرر در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران محروم نماید، علاوه بر انفسال از خدمت و محرومیت یک تا پنج سال از مشاغل حکومتی، به حبس از دو ماه تا سه سال محکوم خواهد شد.

۴. مغایرت مصوبه با آیات ۱۸۸ و ۲۹۰ سوره مبارکه «نحل»، ۶۰ سوره مبارکه «حج»، ۳، ۴۲ سوره مبارکه «شوری»، ۴، ۱ سوره مبارکه «محمد صلی الله علیه و آله» ۵ و ۱۶۷ سوره مبارکه «نساء»، ۶ از جهت ایجاد زمینه بغی و صد سبیل.
۵. مغایرت مصوبه مذکور با قاعده فقهی «لاضرر».

نتیجه گیری

علی‌رغم آنکه شورای عالی برنامه‌ریزی علوم پزشکی با توجه به قوانین مذکور، صلاحیت وضع آیین‌نامه موضوع شکایت را داشته است، اما ایرادات منطقی و حقوقی مطرح شده درخصوص ماده مذکور و تبصره آن، از جمله در نظر نگرفتن حالت مقصر نبودن دانشجو در ایجاد تأخیر در ثبت عنوان پایان‌نامه و نیز عدم دخالت وی در مراحل دیگر این امر بعد از پیشنهاد عنوان پایان‌نامه، خالی از وجه نیست. همچنین در فرض مقصر بودن دانشجو، تناسب مجازات پیش‌بینی شده (اخراج) و تخلف صورت گرفته (ثبت نکردن عنوان پایان‌نامه در مهلت مقرر) محل تأمل می‌باشد.

-
۱. «الَّذِينَ كَفَرُوا وَ صَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ زِنَاهُمْ عَذَابًا فَوْقَ الْعَذَابِ بِمَا كَانُوا يُفْسِدُونَ»
 ۲. «إِنَّ اللَّهَ بِأَمْرٍ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَاءِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَ يَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَ الْبَغْيِ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ»
 ۳. «ذَلِكَ وَ مَنْ عَاقَبَ بِمِثْلِ مَا عُوقِبَ بِهِ ثُمَّ بُغِيَ عَلَيْهِ لَيَنْصُرْنَهُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ لَعَفُوفٌ غَفُورٌ»
 ۴. «إِنَّمَا السَّبِيلُ عَلَى الَّذِينَ يَظْلِمُونَ النَّاسَ وَ يَبْغُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ أُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ»
 ۵. «الَّذِينَ كَفَرُوا وَ صَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ أَصْلَ أَعْمَالِهِمْ»
 ۶. «إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَ صَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ قَدْ ضَلُّوا ضَلَالًا بَعِيدًا»
 ۷. ذکر این نکته لازم است که شاکي مستندات این قاعده را نیز ذکر کرده است؛ از جمله:
 - آیات ۲۳۱، ۲۳۳ و ۲۸۲ سوره مبارکه بقره: «... وَ لَا تُمْسِكُوهُنَّ ضِرَارًا لَتَعْتَدُوا...» / «... لَا تُضَارَّ وَالِدَةٌ بِوَلَدِهَا وَ لَا مَوْلُودٌ لَهُ بِوَالِدِهِ...» / «... وَ لَا يُضَارَّ كَاتِبٌ وَ لَا شَهِيدٌ...»؛
 - آیه ۱۲ سوره مبارکه «نساء»: «... مِنْ بَعْدِ وَصِيَّتِهِ يُوصَىٰ بِهَا أَوْ ذَيْنَ غَيْرِ مُضَارٍّ...»؛
 - روایت زراره و ...

امام خمینی (ره):

و از شورایی محترم نگهبان می‌خواهم و توصیه می‌کنم، چه در نسل حاضر و چه در نسل مابقی آینده، که با کمال دقت و قدرت و ظرافت اسلامی و ملی خود رایانها و تحت تأثیر هیچ قدرتی واقع نشوند و از قوانین مخالف با شرع مطهر و قانون اساسی بدون هیچ ملاحظه جلوگیری نمایند.

(سخن امام، ج ۲۱، ص ۴۲۲)

بزهشکده شورای نگهبان

تهران، خیابان شهید سپهبد قزنی، کوچه خسرو، پلاک ۱۲

صندوق پستی: ۱۴۶۳-۱۳۱۴۵ تلفکس: ۸۸۳۳۵۰۴۵

info@shora-rc.ir

www.shora-rc.ir